

**Posudek na diplomovou práci Jaroslava Bureše
na téma**

Neologismen in der heutigen Lexikologie und Lexikographie. 92 str. ÚGS 2007. CD ROM. (Resumé české je vloženo dodatečně.)

Předložená práce má sumarizující charakter. Jejím úkolem bylo podchytit dnešní pojetí neologismů jak ohledně jejich lexikologického zkoumání, které se překrývá se zájmem teorie tvoření slov, tak způsoby jejich lexikografického podchycení. Chápání neologismu je vskutku velmi rozlišné a vyznačuje se i rozličností v oblasti terminologické.

Dílčím úkolem pak bylo sestavit bibliografii, jež by podávala reprezentativní obrázek o současném neologickém bádání a podchytila nejnovější prameny jak pedagogického tak vědeckého zaměření. Oba úkoly se odrážejí logicky ve struktuře práce, jež postupuje od zamyšlení nad obtížemi s definicí neologismu v oblasti německé i české lingvistiky (lexikologie a lexikografie) ke speciálnějších otázkám včetně diachronního pohledu. Přitom se autor musí vypořádat s problematickou kategorizací: Ja každé „nové slovo“ automaticky neologismus? Jaká je hranice k okasionalismu? Okazionalnost a uzuálnost jsou aspekty týkající se celého lexému, tj. jak formativu, tak významové stránky. Jaká jsou kritéria pro relaci forma a obsah? Jsou všechny neosémantismy též neologismy? Jaký je vliv syntaxe na tvorbu nového slova? Neologie je zahrnuta do cest obohacování slovní zásoby, jež se děje několika možnými cestami (jde mj. o lexikální a sémantické výpůjčky). Cenná je kapitola o problematice neologismu v textech, rovněž pak pojednání o jejich stilistické a pragmatické funkci. Na poznámky k lexikálnímu vývoji v rámci jazykových změn dle Munskeho navazuje další oddíl, který se zajímá o neologismy v elektronickém korpusu. Kapitoly k lexikografickému zpracování neologismů jsou vyvrcholením práce: podává se v nich přehled o neologismech u Adelunga a Campeho, dále pak o neologismech ve WDG (Klappenbach, Steinitz) a konečně je popsána situace v oblasti speciální lexikografie. Zde jde o problém velmi aktuální, protože je zjištěno, že v německých slovnících jsou zachyceny cca. 2/3 slovní zásoby, kterou najdeme v novinových textech. 1/3 lze tudíž označit jako okasionalismy sémantické i syntaktické. Dilemata s jejich podchycováním dokazují i lemmata v současných slovnících: frekvenční hodnota není ještě argumentem pro potřebu slovo inventarizovat (např. v oblasti vyjádření vztahovosti).

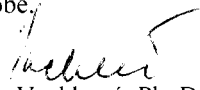
Autor je schopen použité prameny porovnávat a hodnotit: tak např. na str. 12 vidí s oprávněnou kritičností pojetí neologismu u Lewandowského a pochybnou exemplifikaci u Hombergera. Co se aspektu „novosti“ slova týče, vychází autor ze spolehlivých pramenů (např. Barz 1996).

Práce je psána s velkým zájmem, soustředí se na podstatné stránky popisu, neopomíjí protipól neologie, tj. archaizaci lexika, a tak podává věrohodný obraz dynamiky slovní zásoby (Osman 1988). Je napsána dobrou a bohatou němčinou (některá pochybení, např. gramatická, jsou vyznačena v textu, srv. např. str. 60, pak v resumé na str. 80). Na některých místech měl diplomand věnovat větší pečlivost citaci (uvozovky, není někdy jasné, která část věty je jeho původní, němčina je mnohdy nápadně dokonalá). Je napsaná jasně, má přehledné členění. Zrcadlí se v ní i orientace autora na ruštinu, kterou studuje jako druhý obor. Tak se dostaly do práce zmínky o ruských lingvistech (Levkovskaja 1956), a toto je třeba ocenit. Diplomand si též všímá specifčnosti německé situace – jediný slovník neologismů z r. 2004 je prvním německým slovníkem tohoto druhu, ostatní nové lexikum je rozptýleno do speciálních příruček a slovníků cizích slov staršího data.

Pro obhajobu navrhuji téma: Jak se vypořádat s evaluací neologismu na základě korpusů? Jak se autor dívá na roli neologismu v krásné literatuře a v poezii?

Závěr: Práce je inteligentním kompilátem, doporučuji ji k obhajobě.

Praha 11. 9. 2007

PhDr. Marie Vachková, Ph. D.